

**Studiu privind practicile existente în plan internațional
referitoare la valorile practicii profesionale pentru asistenți
medicali și moașe**

Raport sinteză

Practica asistentului medical este încorporată în practica socială din care se hrănește cu un set de valori care îi dau sens și semnificație. Aceste valori formează o axiogramă (scară ierarhică) a profesiei, care reprezintă declarația de ghidând practica asistentului medical și justificându-i acțiunile¹.

Valorile sunt în general definite ca și convingeri sau principii care influențează comportamentul² (Baillie and Black, 2014). Valorile servesc drept busolă în stabilirea standardelor pentru luarea deciziilor și ghidarea comportamentului individului. Michal Rassin (2008)³ a sugerat că valorile reprezintă "convingeri de bază a ceea ce este drept, bun sau de dorit și motivează atât comportamentul social cât și profesional" (p. 614).

Începutul practicii profesionale a asistentului medical poate fi atribuit Angliei secolului al 9-lea, respectiv școlii fondate de Florence Nightingale, unde se diseminau preceptele și valorile etice care defineau profesia și care au devenit o piatră de hotar în evoluția ulterioară. Florence Nightingale (1860)⁴ a definit practica asistentului medical ca fiind "responsabilă pentru sănătatea personală a cuiva ... și ceea ce trebuie să facă asistentul medical ... este să-l pună pe pacient în cea mai bună condiție ca natura să acționeze asupra lui." Această definiție a ramas valabilă până azi.

Nightingale a promovat introducerea conceptului de *natură bună* a asistentului medical. Această acțiune a dus la o îmbunătățire în nivelul de îngrijire, consolidarea construcției figurii asistentei ca gardian al moralității. Patru valori au fost identificate ca aparținând domeniul axiologic care a fondat profesia, respectiv **solidaritatea, valoarea adevărului, moralitatea și utilitatea**. Aceste valori care alcătuiesc axa axiologică a lui Nightingale legitimează practica asistentului medical ca practică socială și îi justifică modul profesional de acțiune.

¹ Gilberto de Lima Guimarães et al *The core values of modern nursing in the light of Dilthey and Scheler* <http://www.scielo.br/pdf/tce/2015nahead/0104-0707-tce-2015003480014>

² Lesley Baillie, Sharon Black, *Professional Values in Nursing*, CRC Press, 2014

³ Michal Rassin *Nurses' Professional and Personal Values*, 2008, <https://doi.org/10.1177/0969733008092870>

⁴ Debra S. McDonough, RN, MSN, EdD, *Caring: The Core of Nursing Practice*, <https://www.hurstreview.com/blog/caring-the-core-of-nursing-practice>

Pe plan internațional și la nivel național, organismele profesionale și autoritățile de reglementare ale profesiei elaborează coduri și orientări pe care le actualizează periodic subliniind standardele necesare pentru a se asigura excelența în practica medicală, protejând în același timp, pacientul. Codurile de etică și comportament sunt considerate drept arhitectura sau structura generală care informează alte cadre de îndrumare profesională.

În general, scopul codurilor de etică și de conduită, care sunt încorporate în valorile unei profesii, este de a sublinia parametrii celor mai bune practici și de a asigura siguranța pacienților. În timp ce teoretic acest obiectiv poate părea clar, există multe provocări în jurul acestui efort, nu în ultimul rând datorită contextelor și evoluțiilor în continuă schimbare în domeniul sănătății, furnizării de servicii medicale, tehnologiei medicale și a diferitelor norme culturale și sociale.

Codurile de etică au fost adoptate pentru numeroase profesii în ultimele decenii. În domeniul asistenței medicale, codurile etice au fost publicate de aproape fiecare grup profesional recunoscut din întreaga lume. Primul cod internațional de etică pentru asistenți medicali a fost adoptat de Consiliul Internațional al Asistenților Medicali (ICN) în 1953. *Codul de etică și conduită* al Consiliului European al asistenților medicali (ENC, 2007), în curs de revizuire în prezent, *Protocolul de etică și conduită* al Asociației Europene a Directorilor de Asistenți Medicali (ENDA, 2009), *Codul de etică* al Confederației Internaționale a moașelor (ICM, 2012), *Codul de etică* al Federației Internaționale a Anesteziștilor Asistenți (IFNA) sunt, de asemenea, exemple de coduri adoptate de organizații internaționale ale asistenților medicali și moașelor.

Codul etic al ICN pentru asistenți medicali⁵ este un ghid pentru acțiuni bazate pe valorile și nevoile sociale. Codul clarifică faptul că inerentă asistenței medicale este respectarea drepturilor omului, inclusiv dreptul la viață, la demnitate și la tratamentul cu respect.

⁵ <https://www.nurses.com/doc/icn-code-of-ethics-pdf-file-0001>

Preambulul codului afirmă că nevoia de îngrijire medicală este universală și sugerează utilizarea codului drept ghid pentru acțiuni bazate pe valorile sociale și nevoile oamenilor și menționează principalele responsabilități ale asistentului medical, și anume să promoveze sănătatea, prevenirea bolilor, restaurarea sănătății și atenuarea suferinței. De asemenea, se specifică în Preambul, două principii esențiale intrinseci practicii profesionale a asistentului medical, respectiv (1) respectul pentru drepturile omului, inclusiv pentru drepturile culturale, dreptul la viață și de a alege, la demnitate și de fi tratați cu respect și (2) principiul nediscriminării în acordarea îngrijirii medicale pe considerente de vârstă, culoare, crez, cultură, handicap, boală, sex, orientare sexuală, naționalitate, politică, rasă sau statut social.

Patru principii fundamentale (**asistenții medicali și oamenii, asistenții medicali și practica, asistenții medicali și profesia, asistenții medicali și echipa medicală**) sunt folosite pentru a descrie responsabilitățile asistenților medicali, toate acestea fiind explicit articulate în elementele care cuprind principiile. Acest cod este succint și pare să pună mai mult accent pe procesul de reflecție a principiilor etice și ideea de a sensibiliza asistenții medicali să reflecteze asupra situațiilor etice și să utilizeze documentul ca punct de plecare în discutarea problemelor etice cu colegii, educatorii și colegii.

Limbajul folosit nu este prescriptiv, ci mai degrabă reflectă aspirația rolului ICN, care este un organism profesional și nu unul de reglementare. Codul conturează modul în care asistenții medicali trebuie să se comporte etic ca profesie și cum ar trebui să decidă când vor întâlni bariere în calea îndeplinirii obligațiilor profesionale. Codul, de asemenea, susține asistenții medicali în practica lor și reduce stresul lor moral. Asistenții au responsabilitatea ca, în cadrul limitei lor de competență, să ia decizii și să acționeze pe baza valorilor lor profesionale.

Referire directă la valori o întâlnim în cadrul primul raport stabilit de Cod, unde sunt explicit menționate următoarele valori profesionale **respectabilitate, receptivitate, compasiune, încredere și integritate**. Indirect, se pot contura în cele trei categorii de raporturi menționate în cod, alte valori precum respectarea pacientului și menținerea demnității umane,

„Servicii medicale îmbunătățite calitativ printr-o nouă politică publică privind valorile profesiilor de asistent medical și moașă - POLMED”

Competența face diferența! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

altruism și simpatie, devotamentul față de obligațiile profesionale, răspundere, responsabilitate și conștiință, angajamentul față de onestitate și loialitate, și angajamentul față de confidențialitate și încredere, îmbunătățirea continuă a competenței științifice și practice, promovarea conștientizării regulilor profesionale și a orientărilor etice și respectarea acestora, respect reciproc și comunicarea adecvată cu alți furnizori de servicii medicale, respectarea autonomiei pacientului, compasiune și bunătate. De asemenea, codul face o recomandare explicită cu privire la integrarea valorilor în educația profesionistului, menționând recomandarea de a introduce valorile profesionale în curricule.

Codul de etică și conduită al *Consiliului European de asistenți medicali* a fost elaborat în 2007, în urma unui proces de consultare la nivel european cu organisme de reglementare, organizațiile europene de pacienți și profesioniști din domeniul sănătății. Documentul a luat în considerare, în procesul de elaborare, și impactul avansului tehnologic privind siguranța pacienților în cadrul contextului internațional în schimbare. În centrul acestui cod este protecția sănătății publice și asigurarea siguranței pacienților. De astfel, Codul este scris într-un mod care evidențiază drepturile pacientului trebuie să fie la baza practicii profesionale.

Principiile cheie din acest document vor permite autorităților de reglementare a asistenței medicale să-și dezvolte propriile coduri de conduită. Codul urmărește să reprezinte un ghid al standardelor de etică și conduită pe care trebuie să le îndeplinească asistentul medical în cadrul activității pe care o exercită. Codul cuprinde principii și valori esențiale cheie, respectiv **calitate și excelență, educație medicală continuă, respectarea drepturilor omului, acces echitabil la îngrijiri de calitate, respectarea codului de etică și conduită, onestitate și integritate**, relaționarea cu ceilalți, informațiile, consimțământul informat, confidențialitate, conflict cu considerațiile etice și morale, delegarea și supervizarea personalului, asigurarea de malpraxis. Cooperarea, încrederea reciprocă, respectul, lucrul în echipă, mentoratul, onestitatea, integritatea, demnitatea, încrederea, imparțialitatea, dedicația pentru profesie, responsabilitatea îngrijirii echitabile, recunoașterea

„Servicii medicale îmbunătățite calitativ printr-o nouă politică publică privind valorile profesiilor de asistent medical și moașă - POLMED”

Competența face diferența! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

sănătății ca drept fundamental, plasarea pacientului pe primul loc și minimizarea riscului pentru pacient prin asigurarea unei îngrijiri clinice adecvate și sigure, nediscriminarea, preocuparea pentru dezvoltarea medicală continuă sunt valori ale practicii profesionistului derivate din principiile practicii.

Codul de etică și conduită al Asociației Europene de Directori de asistenți medicali (ENDA) se bazează pe principiile și valorile etice fundamentale ale asistenței medicale moderne și oferă o bază extrem de importantă pentru elaborarea și dezvoltarea de strategii, standarde de etică și comportament profesional pentru asistenții medicali șefi, manageri, autorități competente și cercetători în managementul îngrijirii.

Codul are un preambul și două părți principale: baza etică a directorilor asistenților medicali și principiile practicii profesionale, care este împărțită în șase puncte specifice: competența, îngrijirea, siguranța, personalul, învățarea de-a lungul vieții și lucrul multi-sectorial. Proto-codul de etică și de conduită pentru directorii de asistenți medicali a fost dezvoltat ca un document strategic și dinamic pentru managerii de asistenți medicali din Europa. Documentul invită la un dialog critic, la gândire reflectivă asupra situațiilor diferite și la elaborarea unor coduri specifice de etică și de conduită ale asociațiilor profesionale de asistenți medicali din diferite țări.

Confederația internațională a moașelor (ICM) a elaborat un cod de etică pentru a ghida educația, practica și cercetarea moașei. Acest cod recunoaște femeile ca persoane, caută echitate în ceea ce privește accesul la asistența medicală și promovează relații reciproce de respect, încredere și demnitate a tuturor membrilor societății.

Competența etică este definită ca abilitatea de a rezolva o problemă morală prin reflectarea și acționând într-un mod care ia în considerare valorile, convingerile, emoțiile și nevoile tuturor persoane implicate. Abilitățile necesare sunt: cunoașterea etică, fiind capabilă să perceapă problema ca atare și să reflecte asupra ei critic, având voința și curajul de a o aborda și, în consecință, acționând din punct de vedere etic. Competența etică este de importanță majoră pentru îngrijirea centrată pe client și, împreună cu cunoștințele

„Servicii medicale îmbunătățite calitativ printr-o nouă politică publică privind valorile profesiilor de asistent medical și moașă - POLMED”

Competența face diferența! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

profesionale și abilitățile, formează baza conduitei profesionale a moașelor.

Asociația Internațională a anesteziștilor asistenți (IFNA) și-a dezvoltat primul set de standarde în 1991. Scopul Standardelor și al Codului de etică al IFNA⁶ este de a recunoaște acceptarea de către profesie a responsabilității și a încrederii pe care le-a conferit societatea și de a recunoaște obligația internațională inerentă aceluia încredere. Standardele actuale privind educația pentru pregătirea anesteziștilor din asistența medicală, standardele de practică, monitorizarea și codul etic sunt redactate pentru a se adapta la variația majoră a domeniului de aplicare al practicii anesteziei asistenților medicali la nivel mondial.

Codul conține standardele, aprobate de Consiliul Reprezentanților Națiunilor (CNR) la nivel mondial la Congresul pentru anesteziștii asistenți, care s-a desfășurat la Glasgow, Scotia, 2016, și competențele care conduc la împlinirea lor.

Codul de etică al IFNA pleacă de la premisa că, profesioniștii din domeniul sănătății, anesteziștii asistenți medicali trebuie să se străduiască, atât individual cât și colectiv de a urmări cele mai înalte standarde etice posibile. Ei trebuie să demonstreze expertiza în luarea de decizii etice și să ajute personalul prin dileme etice. Asistenții medicali anesteziști împărtășesc responsabilitatea cu alți specialiști în domeniul sănătății, să asigure respectarea drepturilor omului, inclusiv drepturile culturale, dreptul la alegerea vieții și să fie tratate cu demnitate și respect.

Codul etic este un ghid al acțiunii, bazat pe valorile și nevoile societății. Are sens doar dacă devine un document viu aplicat realităților umane și comportamentelor într-o societate în schimbare. Pentru a-și atinge scopul, codul trebuie să fie înțeles, internalizat și aplicat de anesteziști în toate aspectele activității lor. Acesta trebuie să fie în permanență la dispoziția studenților, profesorilor, managerilor și practicanților studiului și viața profesională.

⁶ <http://ifna.site/app/uploads/2015/08/2012-IFNA-Standards-Codes-2012.pdf>

În martie 2000, Consiliul European de la Lisabona a adoptat un program de reformă. Scopul a fost acela de a face din Uniunea Europeană cea mai competitivă și dinamică economie bazată pe cunoaștere din lume până în anul 2010. Comisia Europeană a recunoscut contribuția pe care profesiile liberale au adus-o la dezvoltarea economiei în toate statele membre și, prin aceasta, la economia Uniunii Europene pe ansamblul său. Un aspect esențial pentru profesie îl reprezintă voința practicienilor individuali de a se conforma standardelor etice și profesionale care exced cerințele minime legale. Este evident că, atunci când activitățile sunt furnizate transfrontalier, regulile profesionale ale statului membru gazdă privind calificările profesionale și, în special, cele legate de protecția consumatorului prevalează. Prin aceasta, se recunoaște faptul că prevederile Codurilor de conduită pentru un profesionist individual pot să difere de la un stat membru la altul și că aceia care sunt dispuși să desfășoare activități transfrontalier se așteaptă ca acestea să fie similare cu standardele etice și practice existente în țările din care provin.

Directiva privind Serviciile pe Piața Internă⁷ cere statelor membre ca, în cooperare cu Comisia Europeană, să încurajeze elaborarea la nivel european a unor coduri de conduită profesionale și să asigure că astfel de coduri sunt accesibile prin mijloace electronice. Considerentul 7 al Directivei prevede că *este necesar să se prevadă o combinație echilibrată de măsuri care să includă armonizarea focalizată, cooperarea administrativă, dispoziția privind libertatea de a presta servicii și încurajarea elaborării unor coduri de conduită cu privire la anumite aspecte.*

Comisia Europeană a subliniat importanța Codurilor de conduită la nivel european și, de asemenea, a apreciat că elaborarea unor astfel de coduri ar putea să ajute la evidențierea naturii specifice a activităților din anumite sectoare și, în special, profesiile reglementate prin garantarea faptului că ele

⁷ Directiva 2006/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne,
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0123&from=RO>

pot fi exercitate în mod independent și prin asigurarea imparțialității regulilor privind conduita profesională.

(113) *Este necesar să se prevadă ca statele membre, în cooperare cu Comisia, să încurajeze părțile interesate să elaboreze coduri de conduită la nivel comunitar cu scopul, în special, de a promova calitatea serviciilor și luând în considerare specificul fiecărei profesii. (...) Acestea ar trebui să fie compatibile cu normele deontologice profesionale care sunt obligatorii din punct de vedere juridic în statele membre.*

(114) *Statele membre ar trebui să încurajeze elaborarea unor coduri de conduită la nivel comunitar, în special de către ordinele, organismele și asociațiile profesionale. Aceste coduri de conduită ar trebui să includă, în funcție de specificul fiecărei profesii, norme pentru comunicările comerciale referitoare la profesiile reglementate, precum și norme de deontologie profesională ale profesiilor reglementate care au ca scop, în special, asigurarea independenței, imparțialității și a păstrării secretului profesional. În plus, condițiile de exercitare a activităților agenților imobiliari ar trebui incluse în astfel de coduri de conduită. Statele membre ar trebui să ia măsuri adiacente pentru a încuraja ordinele, organismele și asociațiile profesionale să pună în practică la nivel național codurile de conduită adoptate la nivel comunitar.*

(115) *Codurile de conduită la nivel comunitar sunt adoptate pentru a stabili norme minime de conduită și completează cerințele juridice ale statelor membre. Acestea nu împiedică statele membre, în conformitate cu legislația comunitară, să ia măsuri legislative mai stricte, și nu împiedică ordinele profesionale naționale să ofere o mai mare protecție în codurile lor de conduită naționale.*

Pornind de la recomandările prevăzute de legislația europeană, una din preocupările Consiliului European al Profesiilor Liberale (CEPLIS) s-a axat pe identificarea unei **definiții a valorilor comune tuturor profesiilor liberale care ghidează practica transfrontalieră** și care vor fi definite în codurile etice obligatorii care guvernează activitățile profesionale.

Astfel, în anul 2007, a fost adoptat documentul cu titlul **Valori Comune ale profesiilor liberale în Uniunea Europeană**⁸. Documentul a fost revizuit în 2014, în condițiile unei integrări continue a Uniunii Europene, a creșterii amplitudinii

⁸ Documentul poate fi accesat la adresa <http://www.ceplis.org/ckfinder/userfiles/files/Common-Values-en.pdf>

activităților transfrontaliere desfășurate de către membrii profesiilor liberale în cadrul Uniunii Europene și a impactului dezvoltării practicii profesionale.

Codul, adoptat în 2014, cuprinde un număr de 17 valori, **confidențialitatea, participarea la dezvoltarea profesională continuă, independența și imparțialitatea conflictele de interese, onestitate și integritate, supervizarea personalului de sprijin, conformarea cu codurile de conduită și cu practica, asigurarea de răspundere civilă profesională, conflict cu concepții morale și religioase, dispute, asumarea responsabilității, activități multidisciplinare, cunoștințele de limbă, comunicări, pregătire în standarde etice, bună guvernanta.**

Documentul urmează structura clasică a unui cod de etică și de conduită, respectiv asumarea unor obligații care pot fi supuse unor măsuri coercitive proporționale cu gravitatea încălcării. De asemenea, se statuează că nerespectarea prevederilor codului poate conduce la sancțiuni de ordin disciplinar. De asemenea, prevederile cuprind condiționări impuse de reglementările europene în vigoare.

Totuși, din analiza documentului, poate fi identificată raportarea la valori intrinseci ale profesiei care să ghideze practica profesională, precum onestitate, politețe, integritate, cooperare, competență, prioritizarea interesului pacientului, respectarea sensibilității culturale și etnice, responsabilitate, încredere, deschidere, comunicare eficientă, profesionalism, respect, siguranță.

CEPLIS a continuat implicarea în această direcție și împreună cu guvernul maltez, printr-un grant finanțat din programul european *Orizont 2020* au pus bazele unui Centru de Excelență în Etică profesională pentru profesiile liberale, centru care a fost operaționalizat în iunie 2017. În februarie 2018, un prim workshop a fost organizat în Malta cu scopul de a discuta provocările specifice pentru profesie la nivel european în termeni de etică profesională.

Codul național reprezintă sprijinul suplimentar acordat asistenților medicali pentru a-i ghida în rolurile lor complexe de îngrijire a pacienților, în educație, cercetare și gestionare a unor părți ale sistemului de sănătate din

„Servicii medicale îmbunătățite calitativ printr-o nouă politică publică privind valorile profesiilor de asistent medical și moașă - POLMED”

Competența face diferența! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

țară. Un cod național poate furniza asistenților practica profesională adaptată orientării culturale și îi poate ajuta să ia decizii etice.⁹

Asociația americană de asistenți medicali (ANA) a adoptat primul său cod formal de etică în 1950. De-a lungul anilor, multe dintre prevederi au evoluat și au fost clarificate, dar rămân esențiale. Codul a fost actualizat prin intermediul a două procese de revizuire complexe și de lungă durată, care a inclus contribuțiile moașelor și asistenților medicali deopotrivă, și evidențiază modul în care prevederile ar putea fi utilizate în situații clinice specifice.

Cel mai recent document revizuit, cunoscut sub numele de *Codul etic pentru asistenți medicali cu declarații interpretative*, a obținut aprobarea organizației în ianuarie 2015. De menționat ca recunoașterea a impactului practicii etice asupra siguranței pacienților și a calității îngrijirii, că ANA a desemnat anul 2015 drept "Anul eticii", subliniat prin elaborarea unui cod deontologic revizuit pentru această profesie.

Mai mult, ANA a înființat Centrul de Etică și Drepturile Omului din cadrul Asociației Americane a Asistenților Medicali. Centrul dezvoltă o politică menită să abordeze aspecte legate de etică și drepturile omului la nivel național, național și internațional. Prin intermediul informațiilor, activităților și programelor vizibile, Centrul promovează competența etică și sensibilitatea la drepturile omului a asistenților medicali în toate mediile de practică și demonstrează angajamentul asumat de ANA față de drepturile omului. Centrul se angajează să abordeze problemele complexe de etică și drepturile omului cu care se confruntă asistenții medicali și să elaboreze activități și programe care să sporească competența etică și sensibilitatea la drepturile omului a asistenților medicali.

Potrivit ANA, Codul "este fundamental pentru teoria, practica și praxisul de îngrijire medicală în exprimarea valorilor, virtuților și obligațiilor care formează, ghidează și informează asistența medicală ca profesie. Codul este o prezentare succintă a valorilor, obligațiilor, îndatoririlor și idealurilor

⁹ F Zahedi et al, *The Code of Ethics for Nurses*, 2003, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3712593/> Iran J Public Health. 2013; 42(Supple1)

profesionale ale asistenților medicali individuali și colectivi. Este deopotrivă standardul etic al profesiei, care nu este negociabil, precum și o expresie a înțelegerii propriei percepții de responsabilitate a asistenților medicali față de societate.

Codul este deosebit de valoros în sistemul de sănătate de astăzi, deoarece reiterează în mod clar și elocvent valorile și angajamentele fundamentale ale asistentului, identifică limitele datoriei și loialității și descrie îndatoririle care depășesc întâlnirile individuale ale pacientului.

Codul ANA folosește terminologia dispozițiilor pentru a stipula esența etică a practicii. Există nouă dispoziții, care acoperă în general trei domenii principale, respectiv clinic, organizațional și societal (Epstein & Turner, 2015)¹⁰. Toate sunt considerate ca ne-negotiabile și sunt însoțite de declarații interpretative și de caz, scenarii care animă dispozițiile, funcționând totodată și ca un spațiu pentru reflecție pentru asistenți (Gobbi și colab., 2016: Lachmant și colab., 2015: Winderland - Brown et al., 2015)¹¹.

Dispozițiile 1-3 descriu valorile de bază și angajamentele asumate de asistenți medicali respectul față de pacient, angajamentul asistenților medicali față de pacient și datoria lor pentru pacient. Dispozițiile 4-6 descriu asistentul medical ca responsabil de menținerea competenței și, de asemenea, participarea la medii mai largi de lucru pentru a asigura o îngrijire etică sigură. În ceea ce pare a fi o nouă perspectivă, prevederile 7-9 menționează explicit că asistentele medicale ar trebui să se angajeze în inițiative de politică de sănătate în elaborarea standardelor bazate pe acestea cu privire la munca și cercetarea științifică și pentru a participa la chestiuni legate de justiția socială și sănătatea politică. Colaborarea cu alți profesioniști din domeniul sănătății

¹⁰ Epstein, B. and Turner, M., (2015) The nursing code of ethics: Its value, its history. OJIN: The Online Journal of Issues in Nursing, 20(2).

¹¹ Gobbi, P., Castoldi, M.G., Alagna, R.A., Brunoldi, A., Pari, C., Gallo, A., Magri, M., Marioni, L., Muttillio, G., Passoni, C. and La Torre, A., (2016) Validity of the Italian Code of Ethics for everyday nursing practice. Nursing Ethics, p.0969733016677872. Winland-Brown, J., Lachman, V.D. and Swanson, E.O.C., (2015) The New 'Code of Ethics for Nurses With Interpretive Statements' (2015): Practical Clinical Application, Part I. *Medsurg Nursing*, 24(4), 268-71

este de asemenea inclusă. Toate dispozițiile sunt însoțite de linkuri către bazele de date online și documente suplimentare.

Unii pot argumenta faptul că asumarea participării la problemele de justiție socială, (7-9) în ziua de azi este un angajament mare, unde asistenții medicali se găsesc frecvent prinși între sistemele conflictuale (Lipscomb, 2015)¹². Marsha Fowler (2016)¹³, cu toate acestea, subliniază faptul că asistenții medicali au fost întotdeauna implicați în probleme sociale și preocupați de determinanții sociali ai sănătății, idealuri care poate fi urmărite înapoi în timp în contextul activității asistentților medicali în războiul civil american și cea a lui Florence Nightingale în războiul din Crimeea.

Documentul reflectă valorile la care se raportează asistentul medical în activitatea sa, respectiv, compasiune, respect, integritate, angajament, responsabilitate, preocuparea pentru dezvoltare profesională continuă, cooperare.

În Slovacia, Legea nr. 311/2002 definește, în cadrul a două Anexe, responsabilitățile celor două profesii, scopurile și valorile de bază ale profesiei și obligația profesionistului de a respecta obligațiile morale exprimate în Codul etic. Există astfel o mențiune expresă la noțiunea de *valori*, la angajamentele morale care ghidează acțiunea profesionistului. Principiile etice sunt detaliate în recomandări specifice de acțiune în cadrul exercitării profesiei, evidențiindu-se, astfel, obligații care se regăsesc în majoritatea codurilor etice, atât la nivel statal cât și la nivelul organizațiilor internaționale, respectiv respectul drepturilor omului, păstrarea confidențialității, nediscriminarea, preocuparea pentru educația medicală continuă și pentru siguranța pacientului, cooperarea și munca în echipă, responsabilitatea pentru actul medical și pentru decizia de delegare.

¹² Lipscomb, M. (2011). Challenging the coherence of social justice as a shared nursing value. *Nursing Philosophy*, 12(1), 4-11.

¹³ Fowler, M.D. (2016) Heritage ethics: Toward a thicker account of nursing ethics. *Nursing Ethics*, 23(1), pp.7-21.
Fowler, M.D. (2016) Nursing's Code of Ethics, Social Ethics, and Social Policy. *Hastings Center Report*, 46(S1).

În Slovenia, asistenții medicali au cod profesional, care, desigur, se bazează pe *Codul internațional de etică al ICN*.

Educația asistenților medicali în Slovenia se desfășoară în conformitate cu directiva europeană fiind vorba de o profesie reglementată. În acest sens, învățarea despre valori a fost inclusă în primul an de studiu în domeniul eticii în asistență medicală, care include 30 de ore de cursuri și 15 ore de exerciții de seminar. În fiecare an, unii elevi decid să evalueze valorile în cadrul lucrărilor finale la diferite niveluri ale studiilor de asistență medicală.

Consiliul croat de asistență medicală, ca organism de reglementare pentru asistență medicală în Croația, a adoptat *Codul de etică pentru asistenți medicali* în anul 2005. În prezent, Consiliul de asistenți medicali este singura instituție din Croația care promovează Codul de etică. Acest organism are o structură internă care gestionează procedura în cazul încălcării Codului de etică. Codul de etică pentru asistenți medicali reglementează următoarele: principiile cheie ale comportamentului profesionistului, relațiile cu pacienții, cooperarea cu echipa de îngrijire medicală, confidentialitate, dezvoltarea profesională continuă, respectul reputației profesionale, asigurarea de răspundere profesională, modalitățile de abordare a problemelor etice și a relațiilor cu alte profesioniști.

*Codul irlandez privind comportamentul profesional și etica pentru asistenți medicali și moașe*¹⁴ a fost adoptat de conducerea Consiliului irlandez de asistenți medicali din Irlanda în decembrie 2014.

Documentul oferă asistenților medicali o fundație pe care se pot baza în procesul de luare a deciziilor, în adoptarea unui comportament responsabil și promovarea standardelor de comportament profesional. Este un set de norme de orientare.

Codul stabilește obligația de a informa pacienții pentru a face alegerea corectă privind îngrijirea și tratamentul. Documentul prevede, de asemenea,

14

https://www.nmbi.ie/NMBI/media/NMBI/Code-of-Professional-Conduct-and-Ethics-Dec-2014_1.pdf

„Servicii medicale îmbunătățite calitativ printr-o nouă politică publică privind valorile profesiilor de asistent medical și moașă - POLMED”

Competența face diferența! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

obligația pentru păstrarea confidențialității referitoare la viața, tratamentul și starea de sănătate a pacienților. Numai în anumite circumstanțe o instanță poate împuternici asistenții să dezvăluie aceste informații.

Raportat la alte coduri de etică și conduită, documentul utilizează termenul de *valori* explicit în text, în mai multe rânduri, întreaga construcție a Codului fiind dezvoltată în jurul valorilor care ghidează practica profesională. Astfel, documentul menționează obligația și responsabilitatea explicită a fiecărui asistent medical și moașă de a respecta valorile profesionale pentru a se asigura că practica lor reflectă standarde ridicate de practică profesională și asigură protecția pacientului.

Codul instituie obligația pentru angajatori de a recunoaște importanța valorilor și standardelor Codului în relația lor cu asistenții medicali și moașele.

Documentul se bazează pe 5 principii: principiul 1-Respectul demnității persoanei, principiul 2-responsabilitatea profesională și răspunderea, principiul 3-calitatea practicii, principiul 4- Încredere și confidențialitate, principiul 5- colaborarea cu alții.

Fiecare principiu sprijină valorile etice ale Codului și standardele aferente de comportament și practică și ghidează relațiile dintre asistenți medicali, moașe, pacienți și colegi. Valorile etice stau la baza obligațiilor asistenților și moașelor. Standardele de comportament și practica profesională trebuie să urmeze din aceste valori și să arate atitudini și comportamente pe care publicul le așteaptă de la profesioniști. Trioul principii, valori și standarde de conduită sunt de o importanță egală și ar trebui luate în considerare în asociere unul cu celălalt. Valorile sunt transpuse în standarde de comportament care au rolul de ghida profesionistul în situații concrete din practica profesională.

Codul britanic intitulat ***Standardele profesionale ale practicii și de comportament pentru asistenți, moașe și personal auxiliar (nursing associates)*** a fost adoptat în anul 2015, de către Consiliul de Asistenți medicali și moașe din UK. Documentul a fost revizuit în anul 2018, pentru a reflecta responsabilități noi în rândul membrilor și provocările determinate de contextul în schimbare.

Documentul ar trebui privit ca o modalitate de consolidare a profesionalismului. Prin revalidare, asistenții medicali și moașele prezintă dovada capacității lor continue de a practica în siguranță și în mod eficient. Codul este esențial pentru procesul de revalidare punând accent pe reflecție profesională. Acest demers conferă semnificație Codului în viața profesională a membrilor înregistrați și crește statutul și importanța acestora în raport cu angajatorii.

Codul stabilește "valori și principii"¹⁵ în cadrul a patru teme (4P), respectiv prioritizarea pacientului, practica eficientă, menținerea siguranței, precum și promovarea profesionalismului și încrederii. În raport cu stilul prescriptiv la persoana a III-a a majorității codurilor etice și de conduită, se remarcă preferința autorului pentru utilizarea în document a unui limbaj imperativ, la persoana a-II-a. Este demn de remarcat, de asemenea, forma în care aceste norme sunt introduse. Acestea sunt direcționate către fiecare asistent individual și utilizează astfel formularea "trebuie să" (de ex. "Trebuie să respecti pacientul sau clientul ca persoană fizică"). Aceasta face ca normele codului să fie mai reduse și teoretice, deoarece se referă direct la "eu", nu la asistenți medicali în general.¹⁶Fiecare temă este explicată și îi sunt atribuite recomandări specifice de comportament/acțiuni în practica profesională. Recomandările sunt dezvoltate și detaliate în linii directoare specifice.

Prioritizarea pacientului înseamnă a pune interesul pacientului pe primul loc, astfel încât îngrijirea adecvată și siguranța acestuia reprezintă principala preocupare a profesionistului. Cei care primesc îngrijiri sunt tratați cu respect, drepturile și demnitatea le sunt menținute pe durata tratamentului și este evitată orice acțiune discriminatorie. Ca valori fundamentale care ghidează

¹⁵ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28541109>

¹⁶ https://www.researchgate.net/publication/51389355_Moral_Obligations_of_Nurses_Based_on_the_ICN_UK_Irish_and_Polish_Codes_of_Ethics_for_Nurses

comportamentul profesionistului sub umbrela primei teme sunt indicate bunătatea, respectul, compasiunea, respectul diversității și drepturile omului.

A doua temă ***practica în mod eficient*** este definită prin evaluarea nevoii, furnizarea sau sfătuirea cu privire la tratament sau acordarea ajutorului (inclusiv îngrijire preventivă sau de reabilitare) fără prea multă întârziere, prin utilizarea celor mai bune abilități, și pe baza celor mai bune dovezi disponibile. Principiul pune accent pe comunicare eficientă, perfecționarea cunoștințelor și abilităților profesionale pe tot parcursul exercitării profesiei, cooperarea și munca în echipă și împărtășirea de cunoștințe în beneficiul pacientului, precum și responsabilitate în exercitarea profesiei.

A *treia temă* urmărește să promoveze standardele de **siguranță pentru pacient** prin acțiuni care vizează respectarea limitelor de competență profesională, asumarea responsabilității pentru actul medical inclusiv în cazul producerii unor erori medicale, precum și asumarea măsurilor imediate în cazul aprecierii că o persoană este în situație de risc.

A *patra temă promovarea profesionalismului și încrederii* reprezintă un angajament personal față de standardele practicii și comportamentului stabilite în Cod. Asistenții medicali și moașele ar trebui să fie un model de integritate și de inspirație care să genereze încrederea în profesii. Respectarea standardelor și valorilor profesionale, onestitatea și integritatea, nediscriminarea în tratamentul pacienților, responsabilitatea, cooperarea sunt valori ale practicii profesionale exprimate în textul recomandărilor de acțiune pentru profesioniști.

Codurile conturează modul în care asistenții medicali și moașele trebuie să se comporte etic ca profesie și cum ar trebui să decidă când se întâlnesc barierele care le împiedică să își îndeplinească obligațiile profesionale. Scopul general al codurilor este de a proteja pacientul și publicul. Unele coduri au reușit într-o măsură mai mare decât altele să obțină un echilibru în exprimarea normelor și valorilor și alinierea acestora la acțiunile concrete. De exemplu, versiunea actualizată a codului irlandez (2014), urmărește nu numai să sprijine asistenții medicali și moașele în luarea deciziilor etice și clinice și de asemenea, ci precizează că documentul să poată

„Servicii medicale îmbunătățite calitativ printr-o nouă politică publică privind valorile profesiilor de asistent medical și moașă - POLMED”

Competența face diferența! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

fi folosit ca un sursă de informare a publicului larg cu privire la nivelul de îngrijiri de așteptat de la profesia de asistent medical. Codul irlandez se bazează pe cinci principii cu prioritate acordată respectului față de demnitatea persoanei, un principiu care este susținut de Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948). Fiecare principiu este descris în termeni de valori, care operaționalizează principiile, stabilind un echilibru între normele și valorile care le determină aplicarea practică. Valorile stabilesc standarde de conduită care sunt prescriptive și articulate în termeni care precizează ce trebuie și ar trebui să facă profesionistul pentru a oferi îngrijiri de calitate etice. Pe lângă tensiunile de echilibrare a normelor de conduită prescriptive cu idealurile a ceea ce ar trebui să se facă în practică, este provocarea de a se asigura că limba folosită pentru a articula codurile este clară, precisă și lipsită de ambiguitate (Sasso et al., 2008; Arries, 2014).¹⁷ Autorii codului irlandez au acordat o atenție deosebită la utilizarea limbii în articularea valorilor și a standardelor. Situații unde nu poate exista nici o abatere de la acțiune, sunt desemnate ca "trebuie să acționeze" în timp ce "ar trebui să acționeze sau ar trebui să asigure", oferind în același timp o recomandare puternică de a acționa, permit abateri dacă o justificare puternică este dată de practicant. Utilizarea ambilor termeni sunt definiți în glosarul care însoțește documentul. Codul din Regatul Unit utilizează terminologia "trebuie" însemnând o poziționare fermă a codului în sfera de reglementare în care să fie menținute standardele. Codul actualizat din Marea Britanie (NMC, 2015) exclude termenul etică din titlu, concentrându-se asupra comportamentului, în ciuda faptului că titlurile anterioare (2004, 2008) au inclus termenul, reflectând probabil diferitele perspective ale autorilor de cod, sau o reorientare a rolului lor de autorități de reglementare. Dezvoltarea codurilor ar trebui să fie considerată un proces continuu, de aceea este de așteptat ca asistenții medicali să reflecteze asupra deficiențelor codurilor conform situațiilor din practica lor. Acest proces de reflecție va permite autorităților să

¹⁷ Sasso, L., Stievano, A., Jurado, M.G. and Rocco, G., (2008) *Code of ethics and conduct for European nursing*. *Nursing Ethics*, 15(6), 821-836.

îmbunătățească codul și să deschidă calea pentru implementarea eficientă a acestuia. Aceasta este o responsabilitate generală de a menține codurile actuale, actualizate cu noile progrese ale științei și provocările emergente și pertinente pentru practica medicală.

Codurile etice sunt linii directoare sistematice pentru ghidarea comportamentului etic. După cum reiese din literatură, există multe provocări în găsirea unui echilibru între articularea valorilor etice ale unei profesii, asigurându-se totodată respectarea standardelor de reglementare, întrucât valorile și standardele trebuie să se încadreze în parametrii legali ai diferitelor jurisdicții. Codurile sunt văzute, pe lângă furnizarea de îndrumări profesiei pe care o servesc, ca documente de informare pentru comunitate și acționează ca o reasigurare a publicului în ceea ce privește standardele de îngrijire pe care ar trebui să le primească. În mod clar, articularea tuturor acestor aspecte într-o manieră specifică și satisfacerea nevoilor mai multor audiente în limbajul exact este o provocare. Trebuie însă menționat că niciun cod nu poate oferi reguli absolute și complete care sunt lipsite de conflict și ambiguitate. Întrucât codurile nu pot oferi directive concrete de acțiune și reflecție morală în toate situațiile, au apărut opinii conform cărora etica virtuților oferă o mai bună abordare a eticii pentru că pune accent pe caracterul persoanei mai degrabă decât pe reguli, principii și legi. (Beauchamp și Childress, 2001)¹⁸. Adepții teoriei consideră că dacă caracterul unui asistent medical nu este virtuos, asistentul nu va acționa moral chiar cu un cod profesional ca și ghid. Codurile profesionale servesc totuși scopului util de a oferi direcția de urmat de către profesioniști, desi, trebuie amintit că codurile nu elimină dilemele morale și nu sunt de folos fără profesioniști care sunt motivați să acționeze moral. Pentru a defini rolul asistentului care lucrează pentru justiția socială, fiecare profesionist și fiecare organizație de asistent medical trebuie să insuflă viață codului prin acțiune individuală și colectivă. (Fowler și Banner 2001, p 437)¹⁹.

¹⁸ Beauchamp, T.L. & Childress, J.F. (2001), principles of biomedical ethics (5th ed), New York, Oxford University Press

¹⁹ Fowler, M.D., Benner, P. (2001), *Implementing the new code of ethics for nurses, an interview with Marsh Fowler*, American Journal of Critical Care, 10(6), 434-437

Codurile de etică nu sunt singurele documente profesionale care reflectă valorile, normele și responsabilitățile asistenților medicali. Alte documente pot, de asemenea, stabili etica medicală profesionistă și, ca atare, înlocuiesc sau completează codurile de etică.²⁰ Cei 5C ai lui Simone Roach (2002), inițiativa celor 6C din Marea Britanie, documentul de politică al asistentului șef din Irlanda definind cei 3C, precum și acțiuni regionale de valorizare a profesiei reprezintă demersuri care urmăresc o re poziționare a profesiei în urma unor eșecuri ale îngrijirii și se concentrează în principal pe dezvoltarea unei culturi a îngrijirilor, de înaltă calitate și orientate către obținerea de rezultate excelente pentru sănătatea și bunăstarea pacienților.

Sora Simone Roach (1922-2016) a fost considerată teoreticianul asistenței canadiene care a condus dezvoltarea primului cod de etică pentru Asociația Asistenților Canadieni (Villeneuve, 2016)²¹.

În 1992, ea a identificat 5Cs de îngrijire (**compasiune, competență, angajament, încredere și conștiință**) și a adăugat o a șasea C (**comportament**) într-o a doua ediție din 2002. Cele 5C sunt descrise ca un cadru larg cu "categoriile de comportament uman în care trebuie să fie îngrijirea profesională înțeleasă "(Roach, 2002, p.66). Au fost adaptări ale teoriei lui Roach, de exemplu, din Australia, Pusari (1998) a raportat despre aplicarea celor 5C-uri originale ale Roach pentru îngrijirea sfârșitului vieții, cu adăugarea "Cs" suplimentare: **comunicare, cultură și curaj**; Cele 6C includ două dintre aceste adăugiri (**comunicare și curaj**).

Un amplu proces de consultare națională a fost finalizat în Irlanda, în anul 2016, implicând autoritatea de reglementare, respectiv Consiliul Irlandez de asistenți medicali și moașe (NMBI former ABA), asistentul medical șef

²⁰ (PDF) *Moral Obligations of Nurses Based on the ICN, UK, Irish and Polish Codes of Ethics for Nurses*. https://www.researchgate.net/publication/51389355_Moral_Obligations_of_Nurses_Based_on_the_ICN_UK_Irish_and_Polish_Codes_of_Ethics_for_Nurses

²¹ Villeneuve MJ, Tschudin V, Storch J, Fowler M, Peter E (2016) A very human being: Sister Marie Simone Roach, 1922-2016. *Nursing Inquiry* 23(4):283-289.

(CNO) din cadrul ministerului irlandez al Sănătății și asistentul șef din cadrul serviciului național de sănătate.

Motivul care a stat la baza acestui proces este explicat chiar în mesajul asistentului șef inclus în preambulul documentului de poziție. Se afirmă astfel că misiunea sistemului de sănătate nu s-a schimbat, ci contextul de organizare și furnizare a serviciilor de sănătate care este în continuă evoluție. Provocările contextului actual necesită adoptarea un nou mod de gândire, unul care privește dincolo de interese sectoriale înguste și care pune valoarea de bază a sănătății în centrul său. În acest context, inițiatorii irlandezi consideră că este esențial ca valorile să reprezinte nucleul care determină adoptarea deciziilor și care ghidează modul în care profesioniștii se comportă ca indivizi, dar și ca membri ai comunităților și organizațiilor. Din acest motiv, principalii actori responsabili din Irlanda au demarat colectiv procesul de consultare menit să identifice și să promoveze valorile de bază care stau la baza practicii de asistență medicală și moașă în Irlanda. Liderii asistenților medicali și moașelor din Irlanda au îmbrățișat în mod colectiv necesitatea unei inițiative care să abordeze probleme legate de pierderea încrederii pacientului în profesionist și care să creeze o cultură a practicii care reafirmă angajamentul la un set de valori fundamentale.

Această inițiativă este descrisă ca fiind concepută pentru a permite asistenților medicali și moașelor să se reconecteze la și să promoveze **compasiunea, îngrijirea și angajamentul** ca fiind contribuția lor unică la îngrijirea pacientului în condiții de siguranță.

Valorile au fost definite în cadrul unui document de poziție demonstrând asumare comună în înțelegerea importanței acestor valori. Scopul acestei inițiative este să aducă la viață valori și să creeze o cultură în care acestea să poată să înflorească și să fie susținute în întreg sectorul de sănătate în beneficiul persoanei.

Documentul de poziție identifică și susține **valorile de bază ale compasiunii, îngrijirii și angajamentului** ca fundamentale pentru practica asistentului medical și moașei. Acesta prezintă, de asemenea, un cadru pentru sprijinirea asistenților medicali și moașe în susținerea și reînnoirea

acestor valori. Identificarea comportamentelor, asociate cu aceste valori, creează speranța că asistenții medicali și moașele pot face opțiuni îngrijire bazate pe aceste valori. Aceste valori și comportamentele asociate prin urmare, au scopul de a deveni punctul de referință în raport cu care oamenii, practicienii din domeniul sănătății, angajatorii și alte părți interesate pot evalua practica profesională a asistenților medicali și a moașelor.

Compasiunea este definită prin utilizarea unor concepte precum empatie, respectul persoanei, furnizarea de îngrijiri care se bazează pe integritate, autenticitate, bunătate, confort și prezență. Îngrijirea înseamnă a avea cunoștințele, abilitățile și competența necesară pentru a se conecta cu o persoană prin ascultare autentică și comunicare cu persoana demonstrând o practică bazată pe dovezi și pe colaborare. Angajamentul înseamnă a avea o abordare personalizată a practicii profesionale. Acest lucru necesită **curaj profesional** față de învățarea pe tot parcursul vieții care este demonstrată prin implicarea intelectuală. Angajamentul este demonstrat prin etica muncii care este susținută de pasiune pentru profesionalism.

Considerând o serie de rapoarte care au evidențiat o calitate slabă a îngrijirii, cu o aparentă lipsă de compasiune, Departamentul de Sănătate (DH) din Anglia, în urma unui exercițiu de consultare la care au participat peste 9000 de asistenți medicali, moașe, personal de îngrijiri și pacienți, a publicat o nouă viziune strategică pentru sistemul de sănătate "Compasiunea în practică: Asistenți, moașe și personal de îngrijire: viziunea și strategia noastră". *Compasiunea în practică* a fost publicată la data de 4 decembrie 2012 și a avut ca obiectiv principal dezvoltarea unei culturi a îngrijirilor cu compasiune, de înaltă calitate și orientate către obținerea de rezultate excelente pentru sănătatea și bunăstarea pacienților.

Compasiunea în practică a inclus șase valori esențiale pentru practica îngrijirii, cele "6C" (**îngrijire, compasiune, curaj, comunicare, competență și angajament**), identificate ca "valorile fundamentale". Autorii documentului au avut ca scop încorporarea celor 6C în toate instituțiile de îngrijire medicală, prin intermediul sistemului de sănătate național (NHS).

Întrucât *cele 6C* se aplică atât personalului de îngrijire neînregistrat, precum și asistenților medicali înregistrați și moașelor, precum și personalului care lucrează în orice regiune, 6C-urile ar putea fi un set unificator de valori pentru personalul de îngrijire medicală din Anglia.

"6Cs" - îngrijirea, compasiunea, competența, comunicarea, curajul și angajamentul sunt o declarație a constantelor asistenței medicale și a moașelor pentru un sistem modern de sănătate și îngrijire. Această strategie a fost văzută ca inițiativă inovativă, prima care s-a adresat în mod explicit asistenților medicali și personalului de îngrijire în ceea ce privește sănătatea și îngrijirea socială și care promovează calitate îngrijirilor pentru persoanele în vârstă. De asemenea, recunoaște importanța sănătății publice și contribuția uriașă pe care asistenții medicali și moașele o au în îmbunătățirea sănătății, precum și în asigurarea unei îngrijiri de înaltă calitate.

Cele 6 C sunt detaliate în cadrul a șase arii de acțiune pentru implementarea viziunii, respectiv sprijinirea oamenilor să rămână independenți, *maximizarea bunăstării și îmbunătățirea rezultatelor de sănătate* (aria tematică 1), *furnizarea de servicii în cooperare cu pacientul pentru a oferi o experiență de îngrijire pozitivă* (aria tematică 2), *furnizarea de îngrijiri de înaltă calitate și măsurarea impactului* (aria tematică 3), *crearea și consolidarea leadershipului* (aria tematică 4), *asigurarea personalului potrivit, cu abilitățile și competențele adecvate la locul potrivit* (aria tematică 5) și *sprijinul asigurării unei experiențe pozitive de muncă pentru personal* (aria tematică 6). Fiecare din cele 6 domenii cuprinde acțiuni la nivel national, local și respectiv un subdomeniu dedicate apelului la acțiune.

NHS Scoția (2013)²² identifică valori de bază similare, precum: **Îngrijirea și compasiunea; Demnitate și respect; și calitatea și munca în echipă.** Valorile de bază includ, de asemenea, **deschiderea, onestitatea și responsabilitatea** (DH, 2015).

²² NHS Scotland (2013) Everyone matters: 2020 workforce vision. Implementation framework and plan 2014-15. Available from: <http://www.gov.scot/Resource/0043/00439819.pdf>

NHS Țara Galilor (2016)²³ afirmă trei valori: **Îngrijindu-se reciproc; Lucrand impreuna; și întotdeauna îmbunătățirea.**

În Irlanda de Nord, valorile menționate pentru sănătate și asistență socială sunt: **responsabilizarea, implicarea, respectul, parteneriatul, învățarea, continuitatea, echitatea și egalitatea** (Departamentul de Sănătate, Servicii Sociale și Siguranță Publică, 2017).

Toate cele patru seturi de valori includ lucrul împreună (sau un concept similar, cum ar fi munca în echipă sau parteneriatul), dezvăluind un consens al NHS cu privire la importanța muncii în echipă pentru o asistență medicală eficientă. Francis în lucrarea sa din 2013 (Francis, 2013)²⁴, afirma că valorile Constituției NHS ar trebui să fie adoptate interprofesional subliniind faptul că trebuie să ne amintim că acestea fac parte dintr-o echipă mare cu un obiectiv: îngrijirea și tratamentul corespunzător al pacienților (p.1401).

Deși nu există nicio referință încrucișată între valorile codului 6C și valorile codului NMC care stabilește "valori și principii" în cadrul a patru teme (4P), așa cum am detaliat mai sus, *Prioritizarea persoanelor; Practică eficient; Păstrați siguranța; Promovarea profesionalismului și a încrederii* (NMC 2015) există câteva elemente comune între cei 6C și cei 4P și Bradshaw (2016)²⁵ a pus la îndoială motivul pentru care nu există o referință încrucișată între. Cu toate acestea, după cum sa menționat anterior, 6C-urile sunt exprimate într-un document de politică engleză, în timp ce Codul NMC se aplică în Marea Britanie. De asemenea, surprinzător este și faptul că nu există o referință încrucișată între valorile Constituției NHS și cele 6C, deși ambele au provenit de la guvernul englez.

În 2016, conferința anuală a studenților de științe ale sănătății din Slovenia a fost dedicată valorilor. În cadrul conferinței, a fost dezvoltată o

²³ NHS Wales (2016) Our values. Available from: <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/863/page/79228>

²⁴ Francis Inquiry (2013) Report of the Mid Staffordshire NHS Foundation Trust Public Inquiry Available from: <http://www.midstaffpublicinquiry.com/report> (Accessed 19th April 2017)

Garside JR and Nhemachena JZZ (2013) A concept analysis of competence and its transition in nursing. *Nurse Education Today* 33: 541-45.

²⁵ Bradshaw, A (2016) An analysis of England's nursing policy on compassion and the 6Cs: the hidden presence of Simone M Roach's model of caring. *Nursing Inquiry*: 23(1): 78-85.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

piramidă a valori profesionale. Piramida celor mai importante valori profesionale a fost prezentată la conferință. În a doua parte a conferinței, participanții au creat o piramidă comună a valorilor profesionale și au adoptat un document de compromis la sfârșitul lucrărilor. În acest fel, studenții au decis, în cele din urmă, că valoarea fundamentală profesională a studenților de sănătate este **cunoașterea și responsabilitatea**. Aceasta a fost urmată de **profesionalismul, calitatea și siguranța, empatia, îngrijirea și autonomia**. Nu în ultimul rând, pentru ultima secțiune a piramidei, studenții au ales **cooperarea, munca în echipă și învățarea pe tot parcursul vieții**.

Elaborat de:

Roxana Mădălina Hainagiu

Expert politici europene în cadrul proiectului POLMED

„Servicii medicale îmbunătățite calitativ printr-o nouă politică publică privind valorile profesiilor de asistent medical și moașă - POLMED”

Competența face diferența! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European